

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.III.22.398/2016/4.szám
A tanács tagjai: . Havasi Péter a tanács elnöke
. Döme Attila előadó bíró
. Udvary Katalin bíró
A felperes: felperes
A felperes képviselője:
. Nemes Ügyvédi Iroda
(ügyintéző: dr. Nemes Imre ügyvéd)
Az alperes: alperes
Az alperes képviselője:
. Györffy István ügyvéd
A per tárgya: kártérítés
A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:
alperes
A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:
Törvényszék 1.Pf.20.481/2016/3.
Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:
Járásbíróság 25.P.21.603/2013/61.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet - a felülvizsgálattal támadott részében - hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a Magyar Államnak - az illetékes adóhatóság felhívására - 100.000 (százezer) forint felülvizsgálati illetéket

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az elsőfokú bíróság által megállapított és a másodfokú bíróság ítélezése alapjául is elfogadott tényállás szerint a felperes 2010. január 31. napján erős fogfájás miatt felkereste rendelőjében a fogorvosi tevékenységet végző alperest. Az alperes a vizsgálatot követően a felperes beleegyezésével a hiányzó 15-ös fog helye melletti 16-os fog gyökerkezelését megkezdte. 2010. február 1. napján az alperes a felperes érintett fogáról röntgenfelvételt készíttetett, amely alapján a 16-os fog eltávolítását javasolta, ebbe a kezelésbe a felperes beleegyezett. Az eltávolítás érdekében az alperes a felperest dr. S.Gy. szájsebészhez utalta. Dr. S.Gy. tájékoztatta a felperest arról, hogy a fog eltávolítása esetén a szájüreg az arcüreg felé megnyílhat és a seb megnyílása is szövődményként felléphet, amely fertőzést vonhat maga után. A felperes e tájékoztatás ismeretében beleegyezett fogának eltávolításába. A felperes 16-os fogát dr. S.Gy. szájsebész eltávolította, majd a

fogeltávolítás szövödményeként jelentkezett arcüreg nyílás plasztikáját és a szájüreg varrattal történő lezárását is elvégezte haladéktalanul. Dr. S.Gy. az alperessel megegyezően arról tájékoztatta a felperest, hogy a varratszedésre 5 nap elteltével az alperesnél kerül sor.

- [2] A beavatkozást követően az alperes elmondta a felperesnek, hogy a hiányzó fogzatának pótlása válik szükségessé. Ebbe az eljárásba a felperes beleegyezett, e beleegyezést megelőzően azonban nem kapott tájékoztatást az alperestől arról, hogy a fogpótlással szükségszerűen együtt járó beavatkozások a szájüregének ismételt megnyílását eredményezhetik.
- [3] 2010. február 3. napján a felperes felkereste az alperest és arról informálta, hogy a szájüregének zárásához használt varrat egy darabját megtalálta a szájüregén kívül a párnáján. Ez alkalommal az alperes a varrat egy részét maga is eltávolította. Bár az alperes a varrat bomlását és a szájüreg arcüreg irányába történő ismételt megnyílásának a veszélyét is észlelte, a felperest a szájsebészeti beavatkozás szükségességéről nem tájékoztatta, szájsebészetre nem utalta, hanem 2010. február hónapban a felperes fogpótlásával kapcsolatos beavatkozást végzett. Ennek részeként a 14-es fogát a későbbi korona viseléséhez lecsiszolta és abban cserére szoruló gyökértömést helyezett el, továbbá a fogeltávolítás helyén maradó sebet terhelve az érintett területről lenyomatot vett és a fogpótlást is elkészítette. Mindezek következményeként a felperes szájürege az arcüreg felé megnyílt, amelyet 2010. február 27-én a felperes fogmosás során maga is közvetlenül észlelt. A tartósan megnyílt szájüreg (sipoly) zárásával kapcsolatos ellátást már a D. Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centrum Maxillo-faciális Sebészet ügyeletén (a továbbiakban: klinika) végezték, mert a felperes elvesztette az alperesbe vetett bizalmát.
- [4] A felperes klinikai kezelése 2010. március 19-én kezdődött és 2011. március 23. napjáig 55 alkalommal szorult kezelésre, ennek során 5 ízben került sor műtéti beavatkozásra, a műtéteken kívül arcüreg öblítésével járó kezelések és kontrollvizsgálatok történtek, továbbá a felperes 17-es fogának eltávolítása is szükségessé vált. 2011. március 23-án csontpótló műtetre került sor a fogmeder csontozatának jelentős csontvesztése miatt. A felperes saját jobb oldali csípőlapátjából vett csontanyaggal végezték el az érintett fogmeder nyúlvány oszteoplasztikáját. Ennek a beavatkozásnak a lábadozási ideje nyolc hét volt. Ez idő alatt a felperes járókeret, majd bot használatára szorult, a közlekedésben segítséget kellett igénybe vennie és átmenetileg gondozásra is szorult.
- [5] A Magyar Orvosi Kamara Fogorvosok Területi Szervezet Kelet-magyarországi Etikai Bizottsága a 2010. szeptember 16. napján kelt ... számú határozatával megállapította, hogy az alperes a felperes kezelése során etikai vétséget követett el és ezért őt pénzbírság büntetéssel sújtotta. Az alperes fellebbezése folytán eljáró Országos Etikai Tanács Országos Etikai Bizottsága a 2011. január 11. napján kelt ... számú határozatával a pénzbírság összegét felemelte. A jogerős közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indított perben a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság a 7.K.30.175/2011/9. számú ítéletével a határozat etikai vétséget megállapító része tekintetében a keresetet elutasította. Ezzel az ítélettel szemben benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán eljáró Kúria a 2012. november 28. napján kelt Kfv.II.37.038/2012/6. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta, a bizonyítékok felülvizsgálati eljárásban történő felülmérlegelésére nem talált okot.
- [6] Az alperesnek a felperes kezeléséről vezetett egészségügyi dokumentációja hiányos és részben valótlan tartalmú is. Az alperes a felperest a másodfokú etikai eljárás során „mocskos parasztnak” nevezte.
- [7] A felperesnél a 2010-2011. évben történt kezelése során szorongás, feszültség jelentkezett, a

tehetetlenség érzésével, kiszolgáltatottsági élményekkel küzdött, stressztűrőképessége és érzelmi terhelhetősége csökkent, türelmetlenség, ingerlékenység, zárkózottság, befelé fordulás is jelentkezett nála alkalmanként. Ezek a hátrányok a családi élet területén fokozottan jelentkeztek, a felperes az újszülött gyermekével teljes értékű apai kapcsolatot kialakítani nem tudott, mert orvosi javaslatra a gyermeket nem emelhetette, így pl. fürdetésében sem vállalhatott részt.

A felek kérelmei

- [8] A felperes módosított keresetében kártérítés címén 2.252.260 forint és járulécai megfizetésére kérte az alperes kötelezését. Állította, hogy az alperes által végzett kezelés korai és nem megfelelő volta miatt jelentkeztek a későbbi súlyos szövódmények, amelyek számára vagyoni és nem vagyoni hátrányokat okoztak, továbbá hivatkozott az alperes egészségügyi dokumentációjának hiányosságaira is.
- [9] Az alperes a kereset elutasítását és a felperes perköltségben való marasztalását kérte. Állítása szerint a beavatkozása és a felperes ellátása a szakmai szabályoknak megfelelt, a felperes volt az, aki többszöri utasítása ellenére a szájsebészeti kezelésre nem jelentkezett, így valamennyi károsodása a saját magatartásának a következménye, de legalábbis közrehatott károsodásainak súlyosbodásában. A kereseti kérelmet összecszerűségében is eltúlzottnak találta.

Az első- és másodfokú ítélet

- [10] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 1.672.098 forintot és kamatait, ezt meghaladóan a keresetet elutasította és rendelkezett a perköltségek viseléséről. A marasztalási összeg 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítést és 672.098 forint vagyoni kártérítési összeget foglal magába.
- [11] Az elsőfokú bíróság az ítélete indokolásában az etikai eljárás során hozott határozatba foglalt megállapításra, továbbá a közigazgatási perben eljáró bíróság megállapítására is utalva rögzítette, hogy az alperes egészségügyi dokumentációja a felperesre vonatkozó részében a jogszabályi előírásoknak nem felelt meg, rendkívüli módon szűkszavú, a beavatkozásokat pontosan nem rögzítő, helyenként olvashatatlan, továbbá valótlan tartalmú bejegyzéseket is magába foglal (ez utóbbi megállapításra példaként említette a február 30-i bejegyzést a fogmű átvételére vonatkozóan, melynek valótlanúsága tekintetében a felek perben tett tényelőadása megegyezett). Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint abban a tekintetben különösen hiányos volt az alperes egészségügyi dokumentációja, hogy az általa ténylegesen végzett beavatkozások jellegét és annak hatását nem rögzítette és az alperes az ügy rekonstruálhatóságát nagyban elősegítő lenyomatot, illetve pótlást sem őrizte meg. Az elsőfokú bíróság következtetése szerint ezek az iratok a felperes kezelésének dokumentálására alkalmatlanok, ennek következményeként pedig az alperes beavatkozása tekintetében a lefolytatott bizonyítás ellenére is fennmaradó kétségek az alperes terhére értékelendők.
- [12] Az ítélet indokolásában foglaltak szerint az alperes megkapta a Pp. 3. § (3) bekezdésének megfelelő tájékoztatást arról, hogy a bizonyítási kötelezettség a felróhatóság kimentése és a tájékoztatási kötelezettség megtörténte tekintetében őt terheli. A bíróság a felperes által hivatkozott szakmai hibák megítélése érdekében igazságügyi orvosszakértői bizonyítást vett fel, az igazságügyi orvosszakértő véleményét aggálytalannak tekintette és ítélezése alapjául elfogadta. Utalt rá, hogy a szakmai válaszok tekintetében az alperes is elfogadta a szakértői véleményt, az pedig egyértelműen rögzíti, hogy az alperes nem a szakma szabályainak megfelelően járt el, amikor észlelve a varrat

megbomlását nem intézkedett a felperes szájsebészeti vizsgálata iránt, nem irányította vissza a szájsebészhez a varrat pótlására. Értékelte a bíróság azt a szakértői véleményt, amely szerint az alperes akkor sem járt el a szakma szabályainak megfelelően, amikor a 2010. február 1-jei szájsebészeti beavatkozást követően kevesebb mint három héten belül lenyomatot készített a műtési területéről, ugyanis általános szakmai elv szerint ennyi idő szükséges a maradéktalan arcüregzáródáshoz és csak három hét után lehet a területet nyomás alá helyezni. A lenyomatvétellel együtt járó nyomás a gyógyulási folyamatok ellen hat, további folytonosság-megszakadást, arcüreg-megnyílást okozhat, így a sipoly-nyílás kialakulásában szerepet játszott. A szakmai szabályok szerint a még nem gyógyult területen fogpótlás nem készíthető és annak előkészítő műveleteit (pl. nagynyomású eszközzel végzett csiszolást, lenyomatvételt) sem lehet elvégezni. Utalt rá az elsőfokú bíróság, hogy a szakértői véleménynek ezeket a megállapításait a peres felek is elfogadták és azzal megegyező szakmai álláspontot fogalmazott meg az etikai eljárás során szakértőként kirendelt dr. N.A. is, továbbá dr. S.Gy. is a tanúvallomásában.

- [13] A szakértői vélemény alapján az elsőfokú bíróság arra következtetett, hogy amennyiben a felperest az alperes időben szájsebészetre irányította volna, a felperesnél jelentkezett hátrányok mértéke vélhetően alacsonyabb lett volna, illetve a szakvélemény szóbeli kiegészítése alapján azt is megállapította, hogy ha időben kiderült volna a felső állcsont átjárhatósága az arcüreg felé, akkor gyakorlatilag bármilyen fajta következmény nélkül elháríthatóak lettek volna a felperes hátrányai, legfeljebb a fogpótlásra szolgáló híd készítése vált volna szükségessé.
- [14] A felperes fogazatának az alperes által végzett kezelésével kapcsolatos tényeket az alperes egészségügyi dokumentációjának hiányosságai folytán a felperes tényelődása és az azt alátámasztó tanúvallomások tartalma alapján állapította meg. Ilyen tanúvallomásként értékelte a felperes házastársának, Nné P.K.-nak a tanúvallomását, amelyet annak figyelembe vételével is elfogadott hiteles bizonyítékként, hogy a tanú az alperessel szemben folytatott etikai eljárás során szintén panaszosként jelentkezett, mert a tanú konzekvens válaszai alapján a vallomását objektívnek ítélte. Figyelembe vette továbbá a felperes anyósának, P.Kné-nak a vallomását is annak bizonyítására, hogy a varratból származó cérnaszálat talált a felperes párnáján, mert arról a tanúnak a felperes és a házastársa is beszámoltak.
- [15] Az alperesi dokumentáció hiányosságai, ellentmondásai, valamint az abban foglalt adatokkal részben szemben álló alperesi tényelődás részletes elemzése alapján az alperes állításával szemben dr. S.Gy. tanúvallomását fogadta el annak tényként való megállapítása során, hogy a varrat eltávolítása nem dr. S.Gy., hanem az alperes feladata lett volna, mivel a felperes az alperes betege volt. Nem fogadta el az alperesnek azt a tényállítást sem, hogy már február elejétől kezdve a felperest folyamatosan klinikára, illetve szájsebészetre küldte volna, hiszen saját nyilatkozata, valamint „kétes tartalmú” egészségügyi dokumentációjának adatai szerint is a felperest ez idő alatt folyamatos, a fogának csiszolásával és lenyomatvétellel együtt járó kezelésnek vetette alá. Nem fogadta el bizonyító értékűnek az alperesnek asszisztensként besegítő K.Iné, valamint a később többszöri műtéttel járó beavatkozást végző dr. B.R. írásbeli nyilatkozatait, amelyek szerint az alperes a felperest a klinika szájsebészetére küldte, azonban a felperes ott nem jelent meg. E nyilatkozatok értékelése során az elsőfokú bíróság figyelemmel volt K.Iné és dr. B.R. tárgyaláson tett tanúvallomására, amelyeket részletesen elemezve mutatta ki azoknak az írásbeli nyilatkozatokat pontosító és helyesbítő tartalmát. A bizonyítékok ilyen módon történő mérlegelése eredményeként azt állapította meg, hogy az alperes az általa is szükségesnek ítélt szájsebészeti beavatkozásról a felperest nem tájékoztatta, hanem annak hiányában is folytatta a kezelést. Nem fogadta el valósággal az alperesnek azt a tényállítást, hogy a felperes nehéz fizikai munka végzésével maga is közrehatott állapotának kialakulásában a nehéz fizikai munkára vonatkozó alperesi ellenjavallat ellenére,

ugyanis a nehéz fizikai munka végzése tekintetében - a felperes cáfolata ellenében - az alperes a saját tényállítása alátámasztására a saját maga által kiállított egészségügyi dokumentáción kívül értékelhető bizonyítékot nem tárt a bíróság elé az erre vonatkozó bizonyítási kötelezettségéről kapott tájékoztatás ellenére sem.

- [16] A szakmai szabályokat sértő és a felperesnek hátrányt okozó egészségügyi beavatkozásért fennálló alperesi felelősséget a Ptk. 75. § (1) bekezdésének, 76. §-ának, 84. § (1) bekezdése *e)* pontjának, valamint 355. § (1) és (4) bekezdésének alkalmazásával állapította meg az elsőfokú bíróság. A nem vagyoni kárpótlás összegét 1.000.000 forintban határozta meg a Pp. 206. § (1) és (3) bekezdésének az alkalmazásával, figyelembe véve a felperes életvitelében bekövetkezett, átmenetileg középsúlyos, azt követően kompenzálódott változásokat, azok mértékét, az átmenetileg fennálló, de komoly megterheléssel járó károsodásait, a 17-es fog elvesztését, az átmeneti munkaképtelenségét, azt, hogy a felperes önértékelési problémáját is jelentő hatásokat viszonylag fiatal korban, az újszülött gyermekével való kapcsolatra is kiható módon kapta, továbbá a mindezekből eredő, a mindennapi életvitellel együtt járó nehézségek elviselésének kényszerét és azok leküzdésével felmerülő hátrányokat, személyi körülményeit, valamint a társadalomban elfoglalt helyét, végül azt, hogy a felperes a szájüregi állapotának rehabilitása érdekében, azaz az alperesi hátrányok kiküszöbölése miatt a jövőben is egészségügyi beavatkozásra szorul.
- [17] Az elsőfokú bíróság ítéletében részletesen indokolta a vagyoni kártérítés ténybeli és jogi alapjait is.
- [18] Az elsőfokú ítélet ellen mindkét fél fellebbezést nyújtott be. A felperes fellebbezése csak a perköltségre vonatkozott. Az alperes fellebbezése az elsőfokú ítélet megváltoztatására és a kereset teljes elutasítására irányult.
- [19] Az alperes fellebbezésében támadta az elsőfokú bíróságnak a tényállás megállapításával, a bizonyítékok értékelésével kapcsolatos eljárását, általánosságban is sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a perben beszerzett bizonyítékokat egyoldalúan, kizárólag a felperesi állításoknak megfelelő tartalommal értékelte. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság az orvosi dokumentáció nem megfelelő voltára utalással minden egyes kétséges tény az alperes terhére értékelt. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság dr. B.R. és K.Iné írásban tett nyilatkozataihoz képest az időben jóval később megtett tanúvallomásaikat vette figyelembe a bizonyítékok értékelése során, márpedig - érvelése szerint - köztudomású tény, hogy az idő múlásával az emberi emlékezet megkopik. Kifogásolta Nné P.K. tanúvallomásának elfogadását és értékelését, utalva arra, hogy a tanú amellet, hogy a felperes közeli hozzátartozója, a pert megelőző etikai eljárásban panaszosként is szerepelt, az abban lefolytatott bizonyítási eljárás minden adatáról tudomást szerzett. Mindezek mellett arra is hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság nem vette kellő súllyal figyelembe a felperes nyilatkozataiban rejlő ellentmondásokat az orvosi dokumentációba tartozó okiratok általa történt aláírásával kapcsolatban.
- [20] A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatva az alperest terhelő tökefizetési kötelezettség összegét 1.532.098 forintra leszállította, perköltség fizetési kötelezettségét 149.745 forintra felemelte. A per főtárgya tekintetében a másodfokú bíróság ítélete a vagyoni kártérítés összegét érintette csak.
- [21] A másodfokú bíróság megállapítása szerint az elsőfokú bíróság a peres feleket a Pp. 3. § (3) bekezdésében írtak szerint eljárva, helyesen tájékoztatta a bizonyítandó tényekről és ezek bizonyítatlanságának következményeiről, a tényállást a rendelkezésre álló bizonyítékok Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelő okszerű mérlegelésével, helyesen állapította meg és a helyesen

megállapított tényekből megalapozottan vont le következtetést az alperes kártérítési felelősségére vonatkozóan. Az alperes fellebbezésének indokaira tekintettel kifejtette még az alábbiakat.

- [22] Az EBH 2015.P.11., a Kúria Pfv.III.22.005/2010/5., Pfv.III.20.869/2015/4. és a BDT 2007.1638. számú eseti döntések indokolásában foglaltakra utalva rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság a töretlen bírói gyakorlatnak megfelelően értékelte az alperes terhére az általa vezetett egészségügyi dokumentáció hiányosságait, hiszen ez az egészségügyi intézmény vagy orvos bizonyítási kötelezettségének teljesítését nehezíti, adott esetben odáig is vezethet, hogy éppen emiatt nem tudja kimenteni magát a kártérítési felelősség alól. Emellett kiemelte a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet indokolásából azt is, hogy az elsőfokú bíróság az alperes kártérítési felelősségének megállapítása során az igazságügyi orvosszakértői véleménynek tulajdonított döntő jelentőséget, márpedig az a dokumentáció hiányosságaihoz képest jelentősebb súllyal utal az alperes szakmai szabályszegéseire.
- [23] Kifejtette a másodfokú bíróság, hogy a Pp. 3. § (5) bekezdése és 166. § (1) bekezdése értelmében írásban tett nyilatkozatok is felhasználhatók a perben okirati bizonyítékként, azonban a természetes személy által ismert tények bíróság elé tárásának elsődleges módja a tanúvallomás tétele, mert a bíróság csak így tudja a vallomás tartalmát a Pp. 172. § (2) bekezdése szerint, a hamis tanúzás törvényes következményeire vonatkozó figyelmeztetés mellett, a közvetlenség elvének megfelelően mérlegelni. Ezért helyesnek találta, hogy az elsőfokú bíróság a fellebbezésben hivatkozott személyeket, akik korábban írásbeli nyilatkozatokat tettek tanúként hallgatta ki (egyébként az alperes indítványát teljesítve), és vallomásaik tartalmát az egyéb peradatokkal egybevetve értékelte.
- [24] A felperes közeli hozzátartozóinak tanúvallomásaival összefüggésben utalt a másodfokú bíróság arra, hogy a mindennapi életvitellel, a testi- és lelkiállapot minőségével összefüggő kérdések tekintetében elsősorban az érintett személlyel egy háztartásban élő közeli hozzátartozók rendelkeznek ismeretekkel, ezért önmagában a rokoni minőség a családtagok tanúkénti kihallgatását nem teszi mellőzhetővé, vallomásaikat elvetendővé (BDT 2007.1527.). Az pedig, hogy a tanú ismeri valamely megelőző eljárás, esetleg a per korábbi adatait, szintén nem indok a tanúvallomás bizonyítékok köréből való kirekesztésére (BH 1981.165.).
- [25] Hangsúlyozta a másodfokú bíróság, hogy sem a felperes személyes nyilatkozatainak nem különösebben nagymértékű, az ügy érdemi döntése szempontjából nem jelentős kérdésekre vonatkozó ellentmondásai, sem házastársának azokat erősítő tanúvallomása nem szolgálhat érdemben az alperes javára, hiszen a megfelelő tartalmú tájékoztatás megadásának megtörténtét az alperesnek kellett bizonyítani, nem pedig a felperesnek kellett annak elmaradását igazolnia. A szakmai szabályszegések tekintetében pedig döntő súllyal az orvosszakértői véleményt értékelte az elsőfokú bíróság.
- [26] A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a felperes fogazata helyreállításának költségei meghatározása során figyelmen kívül hagyta, hogy a felperes 15. számú foga már az alperesi beavatkozás megkezdésekor is hiányzott, míg a 16. számú fog eltávolítása indokolt volt, arra az alperes tájékozott beleegyezésével került sor, így e két fog pótlásával felmerülő költségek az alperesre nem háríthatók át. A másodfokú bíróság álláspontja szerint viszont ugyanez nem vonatkozik a 17. számú fogra, amely eltávolításának szükségessége a szakszerűtlen alperesi beavatkozás eredményeként merült fel. Erre tekintettel csökkentette a másodfokú bíróság a 15. fog helyére behelyezendő intraosseális implantátum, valamint a hozzá tartozó műcsont költségeivel, továbbá a 15-16-17. számú fogak helyére építendő hid költségének kétharmadával az alperes által a felperesnek megtérítendő vagyoni kár összegét.

A felülvizsgálati kérelem

- [27] A jogerős ítélettel szemben az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amely elsődlegesen az első- és másodfokú határozat megváltoztatására és a felperes keresetének elutasítására, másodlagosan az első- és másodfokú ítélet hatályon kívül helyezésére, az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára való utasítására irányult. Az orvosolni kért jogsérelmet a Pp. 164. § (1) bekezdésének és 206. §-ának másodfokú bíróság általi megsértésében jelölte meg.
- [28] A felülvizsgálati kérelem indokolása szerint a másodfokú bíróság a beszerzett bizonyítékokat egyoldalúan csak az alperes terhére értékelte és ennek alapján hozta meg az ítéletét. Ez akként történt, hogy míg a felperesi oldalról a felperes, illetve az egyes tanúvallomásokban rejlő ellentétes nyilatkozatok értékelése során különös jelentőséget tulajdonított az eljárás során bekövetkezett időmúlásnak, addig az alperes oldalán és az alperes tanúi esetében (dr. B.R. és KIné tekintetében) nem, és az ebből adódó ellentmondásoknak kiemelt jelentőséget tulajdonított a bizonyítékok értékelése során.
- [29] Álláspontja szerint a másodfokú bíróság érdemben nem foglalkozott a fellebbezés számos indokával. Így azzal, hogy az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe a bizonyítékok értékelése során dr. S.Gy. és K.Iné írásbeli nyilatkozatát (amiket az alperes szolgáltatott), holott ezek a 2010-es történésekhez időben közel keletkeztek és az etikai eljárás során kerültek felhasználásra. Ezzel szemben a polgári perben tett nyilatkozatokat fogadta el, holott azok megtételéig az eseményektől számítva több év is eltelt, így a tanúk már pontosan nem emlékezhetek vissza az eseményekre. Álláspontja szerint azzal sem foglalkozott érdemben a másodfokú bíróság, hogy a felperes házastársa az etikai eljárásban annak ellenére vett részt panaszosként, hogy ügyféli jogok nem illették meg. Ennek ellenére az eljárás minden adatáról információt szerzett, mindent hallott. Azzal a fellebbezési hivatkozással sem foglalkozott álláspontja szerint a másodfokú bíróság, hogy az alperes rendelőjének kialakítása nem teszi lehetővé, hogy az orvosi kezelés során történeteket a rendelőn kívül máshol is látni, hallani lehetne. Álláspontja szerint azzal sem foglalkozott érdemben a másodfokú bíróság, hogy az elsőfokú bíróság a felperes előadásában rejlő ellentmondásokat nem vonta értékelési körbe, így különösen a felperesnek azt a perben tett nyilatkozatát, hogy semmilyen orvosi dokumentumot, így különösen beleegyező nyilatkozatot nem írt alá, amit megerősített Nné P.K. tanúvallomása is, ennek ellenére rendelkezésre áll a felperes beleegyező nyilatkozata, valamint az orvosi dokumentációs karton is, amelyen a felperes aláírása szerepel. E körülmények értékelésének hiányában állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az alperes nem tett eleget tájékoztatási kötelezettségének, valamint nem küldte tovább a felperest orvosi kezelésre.
- [30] Az alperes álláspontja szerint az első- és másodfokú bíróság iratellenesen állapította meg a felperes fogazatának megfelelően kezelt voltát, amit dr. N.A. szakértői véleménye is cáfol. A beteg fogazatának elhanyagolt állapota esetén az implantátum behelyezése ellenjavallt, ennek ellenére az alperes terhére az implantátum behelyezésének költségei megállapításra kerültek.
- [31] Hivatkozott arra, hogy bár a másodfokú bíróság mellőzte az elsőfokú bíróság által megítélt összegből a 15-ös fog helyére behelyezendő intraosseális implantátum és az ahhoz kapcsolódó műcsonk költségét, valamint a 15-16-17. számú fogak helyére építendő híd költségeinek a kétharmadát, egyebekben mégis helybenhagyta az elsőfokú bíróság által megítélt követelést, annak ellenére, hogy az elsőfokú eljárás során lefolytatott bizonyítás és az így beszerzett igazságügyi szakértői vélemény a 15-16-17-es fogak teljes pótlásából indultak ki, amelyekből kivéve a 15-ös és 16-os fog pótlásának szükségességét az eljárás során beszerzett szakértői vélemény a felperes fennmaradó követelésének alátámasztására nem alkalmas. A csontpótlás szükségessége is azon

alapul, hogy három (15-16-17.) fog pótlására csak ebben a formában kerülhet sor. A szakértő arra nem nyilatkozott, hogy önmagában a 17-es fog esetében milyen hátrányos következmények állnak be. Ebből következően az alperes álláspontja szerint a felperes nem bizonyította a Pp. 164. §-ában foglaltaknak megfelelően azt, hogy az alperesi magatartással kapcsolatosan milyen hátránya keletkezett és az milyen formában hárítható el, eleve nem bizonyított az, hogy a felperesnél végrehajtott csontpótlás szükségessége okozati összefüggésben állt-e az alperesi magatartással. Mivel pedig az eljáró bíróság a pszichológus szakértő véleménye alapján kiemelt jelentőséget tulajdonított a csontpótláshoz kapcsolódó műtéti beavatkozásnak, az ahhoz kapcsolódó „lábadozásnak”, a kezeléséhez kapcsolódó pszichés körülményeknek és ezeket a nem vagyoni kártérítés összegének meghatározása során jelentős tényezőként vették figyelembe, az alperes álláspontja szerint a csontpótlás szükségességének okozatossága hiányában az ahhoz kapcsolódó pszichés hatások esetében sem állapítható meg az alperes magatartásával való okozati összefüggés, vagyis a megítélt nem vagyoni kártérítés jogalapja hiányzik.

[32] A felperes bírói felhívás ellenére felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

[33] A Kúria a 2. sorszámú végzésével a felülvizsgálati kérelem vagyoni kártérítésre vonatkozó részét hivatalból elutasította és rendelkezett az ezzel felmerülő felülvizsgálati költségek viseléséről. A jogerős ítélet nem vagyoni kártérítésre vonatkozó részét a Pp. 275. § (2) bekezdésének alkalmazásával, a felülvizsgálati kérelem keretei között, az alábbiak szerint bírálta el.

[34] Téves az alperesnek az a hivatkozása, hogy a másodfokú bíróság eltérő súllyal vette figyelembe az időmúlás tényét a felperes és házastársa tényállításainak iratellenessége, valamint „az alperes tanúi” által tett vallomások értékelésekor. A másodfokú bíróság dr. B.R. és K.Iné tanúvallomásainak értékelésével kapcsolatban kellő alapossággal fejtette ki, miért járt el helyesen az elsőfokú bíróság, amikor az alperes indítványára őket tanúként kihallgatta és vallomásaikat az egyéb peradatokkal egybevetve értékelte. Ilyen egyéb peradatok voltak a tanúk által korábban - az etikai eljárásban való felhasználás céljából - tett írásbeli nyilatkozatok. Ezek összevetésére is kiterjedően, általánosságban azt állapította meg a másodfokú bíróság, hogy az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat a Pp. 206. § (1) bekezdésének helyes alkalmazásával, okszerűen mérlegelte. Ennek felülvizsgálata során a Kúria ugyanerre a következtetésre jutott.

[35] Dr. B.R. írásbeli nyilatkozata szerint az alperes telefonon jelezte, hogy a páciens panaszával a tanú szakrendelésére irányította. A vallomása tételekor ehhez hozzátette a tanú, hogy arra nem emlékszik: a felperes jelentkezését megelőzően mennyi idővel korábban telefonált az alperes, de a felperes fogazati állapotát első ízben csak „március 1. magasságában” látta. Erre azt követően került sor, hogy egy kollégája, aki „már egy ideje” kezelte a felperest, a tanú segítségét kérte ehhez, de a tanú arra sem emlékezett, hogy ezt a segítségkérést megelőzte-e az alperesnek a beteg hozzá való irányítására vonatkozó jelzése. Ebben a részében a vallomás és a nyilatkozat között nincs ellentmondás, a vallomás pontosító része tükrében pedig a nyilatkozat nem alkalmas annak bizonyítására, hogy az alperes már február hónap elejétől, a varrat bomlását észlelve szájsebészhez irányította volna a felperest. Az írásbeli nyilatkozat kiterjed arra is, hogy az alperes a telefonos jelzését követően „többször érdeklődött a beteg felől, aki addig ambulanciánkon nem jelentkezett”. Ehhez hozzátette a tanú a vallomása megtételekor, hogy arról neki egyébként tudomása nincs és nem is volt, hogy az ambulancián jelentkezett-e az alperes jelzését megelőzően a felperes, csak arról van tudomása, hogy nála nem jelentkezett (ennyiben pontatlannak is találta a tanú az általa aláírt nyilatkozat szövegezését). A nyilatkozatból nem világos, hogy az „addig” határozószó mire

vonatkozik: a telefonos jelzésre, vagy az érdeklődésre. Ez utóbbi értelmezési kapcsolatot egyértelműen kizárja a tanú vallomása, amely szerint az alperes már azt követően érdeklődött tőle a felperes állapotáról, hogy a tanú a felperesen műtétet végzett (tehát addig bizonyosan jelentkezett a beteg az ambulancián), ezt megelőző érdeklődésről a tanúnak tudomása nem volt. Az „addig” határozószó utalhat a telefonos jelzésre, az pedig logikus, hogy addig nem jelentkezett a beteg az ambulancián. A telefonos jelzés időpontja viszont nem derül ki sem a nyilatkozatból, sem a tanúvallomásból. Megjegyezhető, hogy egyébként a tanú a vallomása során, az alperes által sem vitatottan elmondta, hogy az írásbeli nyilatkozat szövegével ellentétben a telefonos jelzést sem személyesen az alperestől, hanem K.Inétől kapta, amiből következően a nyilatkozat tartalma még az eseményekkel fennálló szorosabb időbeli kapcsolata ellenére sem tekinthető olyannak, amely valamennyi részletében alkalmas a valóság közvetítésére. Ez utóbbi körülmény különös jelentőséggel bír viszont abból a szempontból, hogy K.Iné tanúvallomása szerint amikor az alperes általa (K.Iné által) üzent dr. B.R-nek, hogy a felperes érkezni fog, a felperes már bent volt a klinikán. Ez egyértelművé és minden kétséget kizáróvá teszi, hogy dr. B.R. írásbeli nyilatkozata nem alkalmas más egyébként a bizonyítására, mint hogy az alperes már csak február vége felé jelezhetette az alperesnek a klinikára való érkezését K.Iné útján dr. B.R-nek, akinek eddig nem volt tudomása a beteg jelentkezéséről, habár a felperes ténylegesen már jelentkezett a klinikán. Ezek a ténybeli körülmények pedig egyáltalán nem alkalmasak annak az alperesi állításnak az igazolására, hogy ő már korábban, a varrat bomlásának észlelésekor szájsebészetre utalta volna a felperest.

- [36] K.Iné írásbeli nyilatkozata szerint az alperes megállapította, hogy a felperes arcürege kinyílt, ezért vissza kell mennie a szájsebészetre, de a beteg nem oda, hanem az alpereshez ment vissza, aki emiatt „veszekedett vele és kiküldte a klinikára”. „Ezt onnan tudom - folytatódik a nyilatkozat -, hogy a főorvos úr [az alperes] engem bízott meg azzal, hogy ha a beteg a klinikán jelentkezik, akkor én soron kívül vigyem be Dr. B.R-hez, mivel én a klinikán dolgozom főállásba. Dr. B.R-rel mind a főorvos úr, mind pedig én is beszéltem, hogy a beteg jönni fog [...] hogy mi történt később, csak annyit tudok, hogy a dr. B.R. több alkalommal is volt az orvosi rendelőben, amikor a főorvos úr többször is rákérdezett arra, hogy a beteggel mi történt, mire Dr. B.R. annyit mondott, hogy nála a beteg nem jelentkezett.” A nyilatkozat szövegéből is kiderül, hogy a tanúnak ténszerű tudomása nem volt arról, hogy az alperes „veszekedett” a felperessel azért, mert az arcürege kinyílását követően nem ment vissza a szájsebészetre, hiszen az erre vonatkozó tudomását arra alapozta, hogy az alperes őt bízta meg a felperes klinikai kalauzolásával. Ebből a megbízásból nyilván nem következik annak ismerete, hogy megelőzőleg meghatározott időpontban és meghatározott okból „veszekedett” az alperes a felperessel, és már február vége előtt is kiküldte a klinikára. A két tényállítás között logikai kapcsolat nincs. Ha a tanú a „veszekedés”-ről szerzett tudomását a saját megbízatásához kötötte, az nem jelenthet logikusan mást, mint hogy ekkor, a megbízatás indokaként tájékoztatást kapott erről az alperestől. Ebben a részében a nyilatkozat tehát közvetett bizonyító erővel bírhat csak, hallomásról történő nyilatkozatnak minősül, és mivel a hallomás az alperestől származik, alkalmatlan az alperes perben tett tényállításának a bizonyítására. A nyilatkozat nem tartalmaz a „veszekedésről” közvetlenül szerzett tudomást, ezzel egybehangzó a tanúvallomás, ami ugyancsak nem tartalmaz ilyen tényállítást. A nyilatkozatból nem derül ki, mikor kérte meg az alperes a tanút a felperes beutalásának szóbeli jelzésére. A tanúvallomás szerint olyan időben, amikor a felperest már felvették a klinika szájsebészeti osztályára. A tanú írásbeli és szóbeli állításai között etekintetben sincs ellentmondás, a vallomás tartalma pontosabb, értékelhetőbb.

A nyilatkozat szövege szerint dr. B.R-nek az a többszöri látogatása az alperes rendelőjében, amikor az alperes érdeklődésére rendre arról adott volna tájékoztatást, hogy a felperes nem jelentkezett a klinikán, azt követő időre esik, hogy az alperes kérésére a tanú jelezte dr. B.R-nek a felperes érkezését. Ez pedig már azt követő időpont, amit megelőzően az alperes az orvosi szakmai szabályok megszegésével részesítette kezelésben a felperest. Vagyis K.Iné írásbeli nyilatkozata és

tanúvallomása között sincs olyan ellentmondás, ami az időmúlás emlékezetsorvasztó hatásának figyelembe vételével az írásbeli nyilatkozat bizonyító értékét erősítené.

- [37] Ezeknek az írásbeli nyilatkozatoknak a részletes tartalmi elemzése önmagában sem vezet az alperes felelősségének a kimentését megalapozó tényállítások valósként való elfogadására. Azt pedig a jogszabályok felhívásával és helyes értelmezésével helytállóan fejtette ki a másodfokú bíróság miért volt mellőzhetetlen az említett tanúk kihallgatása és vallomásaik értékelése. Ehhez képest a felperes és a házastársa tényállításai, valamint a dokumentáció tartalma között húzódó pontatlanságoknak nem azért nem tulajdonított jelentőséget, mert a közbeeső idő elmúlását hatásában másként értékelte volna, mint az „alperes tanúi” esetében, hanem azért, mert az alperes kellett volna bizonyítsa a megfelelő tartalmú tájékoztatás megadását, nem a felperes annak elmaradását, márpedig a felperesnek és házastársának sem szóbeli nyilatkozatai, se az általuk aláírt dokumentáció tartalma nem volt alkalmas ennek bizonyítására. A szakmai szabályszegések tekintetében pedig döntő súlya nem ezeknek a ténybeli nyilatkozatoknak volt, hanem az orvosszakértői véleménynek.
- [38] A felperes sem a fellebbezésében, sem a felülvizsgálati kérelmében nem jelölte meg, mikor, milyen ügyszám és sorszám alatt szolgáltatta dr. S.Gy. írásbeli nyilatkozatát. Ilyen nyilatkozat az iratok között nem lelhető fel. Következésképp azzal nem is foglalkozhatott a másodfokú bíróság. Dr. B.R. és K.Iné írásbeli nyilatkozatával ellenben foglalkozott annyiban, hogy helyesnek találta az elsőfokú bíróság mérlegelési tevékenységét, ami részletesen kiterjedt ezekre a nyilatkozatokra. E mérlegelést a kifejtettek szerint a Kúria is okszerűnek találta. A nevezett személyek perbeli tanúvallomásai a nyilatkozatokkal nem állnak lényegi ellentmondásban, kétségmentesen értelmezhetők együtt, az első- és másodfokú bíróság a vallomásokat nem a nyilatkozatokkal szemben fogadta el bizonyító értéküként.
- [39] A másodfokú bíróság érdemben, a bírói gyakorlatra utalással és eseti döntések konkrét megjelölésével foglalkozott Nné P.K. tanú alperes által kifogásolt perbeli érdekeltiségével és elfogultságával, és a töretlen bírói gyakorlat fenntartásával foglalt állást ezekben a kérdésekben. Azzal az alperesi felvetéssel is foglalkozott ítélete indokolásában a másodfokú bíróság, hogy az alperes rendelőjének kialakítása folytán az ott történeteket máshol nem lehet látni illetve hallani. Erre is vonatkozik ugyanis az az indok, hogy a megfelelő tartalmú tájékoztatás megadásának bizonyítása az alperes érdekében állt, nem a felperes feladata volt a tájékoztatás elmaradásának a bizonyítása, ezért a bizonyítatlanság következményeit e tekintetben az alperesnek kell viselnie. Ennek a mérlegelési szempontnak a rögzítése során utalt a másodfokú bíróság arra is, hogy felperes tényelőadásának, és házastársa azzal egybehangzó tanúvallomásának ellentmondásai, amellyel, hogy tartalmilag is jelentéktelenek, a bizonyítási teher megoszlására figyelemmel jelentőséggel sem bírnak a jogvita elbírálása során.
- [40] A Legfelsőbb Bíróság számos határozatában kimondta elvi jelleggel, hogy a jogerős ítéletben megállapított, az annak alapjául szolgáló tényállással kapcsolatban a jogszabálysértés csak akkor állapítható meg (de akkor megállapítandó), ha a jogerős ítélet alapjául szolgáló tényállás iratellenes vagy okszerűtlen, logikai ellentmondást tartalmaz (KGD 2006.38., BH 1998.401., KGD 2013.63.). Az első- és másodfokú bíróság a tényállást az iratok tartalmának megfelelően, a bizonyítékok okszerű mérlegelésével állapították meg, e tekintetben a jogerős ítélet nem jogszabálysértő.
- [41] A felperes fogazatának elhanyagoltságával és ezzel összefüggésben dr. N.A. orvos-szakmai véleményével a Kúria érdemben nem foglalkozott. Az ezzel kapcsolatos felülvizsgálati indokok az implantátum behelyezésének költségeihez kapcsolódnak, amely a vagyoni kártérítési igény részre. Ebben a részében pedig a Kúria érdemi vizsgálat nélkül elutasította a felülvizsgálati kérelmet.

- [42] A 15., 16. és 17. számú fogak pótlásával összefüggésben az alperes a fellebbezése tárgyává csak a pótlási költségek viselésére kiterjedő vagyoni kártérítésre kötelező elsőfokú ítéleti rendelkezést tette. Ezzel összefüggésben a másodfokú bíróság előtt nem hivatkozott a nemvagyoni kártérítési követelés jogalapjának a hiányára. Az ezzel kapcsolatban a felülvizsgálati kérelmében megfogalmazott kérdések megválaszolását az elsőfokú eljárásban sem tette a szakértői bizonyítás részévé, a Pp. 182. § (2) bekezdésében biztosított jogát gyakorolva annak ellenére sem tette fel a a szakértőnek ezeket a kérdéseket, hogy a szakértői vélemény általános megállapítása szerint az alperes szakmai szabályszegéseinek hiányában a felperesnél a későbbiekben a hátrányok nagy valószínűséggel nem vagy nem ilyen súlyos mértékben jelentkeztek volna, bár a kockázatnövekedés mértéke objektív (százalékos formában) nem fejezhető ki. Mindezekre figyelemmel a másodfokú bíróság jogszabálysértés nélkül fogadhatta el a döntését megalapozóként aggálymentesnek az igazságügyi orvosszakértői és pszichológus szakvéleményeket a felperes nem vagyoni kártérítési követelése jogalapjának vizsgálata során. A Kúria töretlen gyakorlata szerint amennyiben a beteg egészségügyi károsodása nem egyedül az egészségügyi ellátás hibájára, hiányosságára vezethető vissza, hanem abban szerepet játszott a beteg természetes okú (sorsszerű) egészségkárosodása is, az egészségügyi kockázatnövelés bármilyen csekély, de értékelhető fokú mértéke megalapozza az egészségügyi szolgáltatónak a nem vagyoni kár bekövetkezéséért fennálló, teljes körű felelősségét (Legfelsőbb Bíróság Pfv.III.20.190/2011/3., Pfv.III.21.691/2007/6., Pf.III.26.276/2001/4., stb.). Még ha a kár bekövetkezése nem is vezethető vissza bizonyossággal és kizárólagosan az orvosi mulasztásra (hibára), a kártérítő felelősség szempontjából releváns oknak minősül mindaz a magatartás (mulasztás), amelynek folytán a káros eredménnyel számolni lehetett (Legfelsőbb Bíróság Pf.III.26.764/2000/7.). Ez a marasztalási feltétel a felülvizsgálati kérelem indokolásával érintett, de az első- és másodfokú eljárás során nem vitatott részében a szakértői bizonyítás eredményeként okszerűen megállapítható volt. Azt az alperes maga sem vitatta a felülvizsgálati kérelmében, hogy a szakértői vélemény szerint a kereset tárgyává tett személyi hátrányok közelebbről meg nem határozott mértékben okozatosságban állnak az alperes felróható magatartásával.
- [43] Mindezek mellett a felülvizsgálati eljárásban - annak rendkívüli jogorvoslati jellege miatt - nincs helye a bizonyítékok ismételt egybevetésének, felülmérlegelésének (BH 2012.179.).
- [44] A fentiekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [45] A felülvizsgálati kérelem sikertelensége folytán a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárás költségeinek a viselésére az alperes köteles. A felperesnek a felülvizsgálati eljárásban költsége nem merült fel. Az alperes illetékfeljegyzési joga folytán az állam által előlegezett felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésére az alperest kötelezte a Kúria a Kmr. 13. § (2) bekezdésének alkalmazásával. Ennek összegét az Itv. 50. § (1) bekezdése alapján határozta meg, 1 millió forint felülvizsgálati érték alapulvételével.

Budapest, 2017. február 27.

Dr. Havasi Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Döme Attila s.k. előadó bíró, Dr. Udvary Katalin s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

bíróági ügyintéző
HM